

Reflektioner framförda och samtalade om på Diakonigruppens dag på Sundsgårdens folkhögskola fredagen den 4 september 2026

9:30–10:30

Diakonin i Helsingborgs pastorat, nu och framgent. Styrkor och utmaningar i ljuset av såväl interna som externa faktorer. Kristian inleder och håller i vårt samtal.

Nu får det vara nog!

Det där, nu får det vara nog, är ett uttryck som väl användes mer förr än i vår tid. Hela samhället har, bara under de senaste 5 årtiondena förflyttats från ett samhälle där det gick att säga, Stopp och belägg, och att sätta ned foten, eller peka med hela handen. Och när jag säger "hela samhället" så inbegriper jag mig själv, för jag har också varit en del av den kör som värjt mig mot de röda linjernas diskurs och förhållningssätt till förmån för en mjuk, liberalare och mer gränslös, öppen, tillåtande grundinställning och samtalston.

Och med den reflektionen som dyrk går jag in i det som jag som människa tänker just nu, och som fått förmånen att dela med er, och självklart höra era erfarenheter kring, och strategier. Jag gör det i ödmjukhet inför era erfarenheter – även när jag låter kaxig. Jag hoppas att vårt samtal belyser det vi eftersträvar och som är satt på pränt i rubriken:

Diakonin i Helsingborgs pastorat, nu och framgent. Styrkor och utmaningar i ljuset av såväl interna som externa faktorer. Kristian inleder och håller i vårt samtal.

Det första jag gjorde med dyrken var att titta på vilka sätt vår Diakonipastoral, som ju årligen revideras av er, är ett utslag för den samhällsanda som jag har försökt teckna ovan. Den som vi både är barn av och föräldrar till.

Nu till Diakonipastoralen.

Under rubriken *Det diakonala uppdraget* står det portalliknande, att "utöva diakoni är att leva i Guds sändning; Missio Dei – att värna om rättvisa och välbefinnande för alla människor och hela skapelsen. Att omsätta evangeliet i handling."

Det stycket klarar dyrktestet är vi väl överens om – men kanske är det nu hög tid att ifrågasätta den dikotomi som ligger och lurar i den avslutande meningen som ger intrycket att evangeliet är teorin och diakonin är praktiken, för det är väl i den riktningen orden att "omsätta evangeliet i handling", leder tanken, och därmed också kyrkan i, nämligen in i ett tvåvåningstänkande, där Ordet är något som är värdefullt, och unikt, och befriande även om det inte slår rot, konkretiseras, tar kött i Kristus och därmed i historien.

Det andra jag gjorde med dyrken var att kolla vad vi skriver under rubriken som kommer efter raderna om det diakonala uppdraget. Under rubriken *Det diakonala arbetets övergripande inriktningsmål* läser vi följande:

Det diakonala arbetet i Helsingborgs pastorat ska leva Guds sändning; Missio Dei, genom att, som Guds medskapare, samverka med och ta ansvar i det lokala samhället och globala samtidsfrågor – och på så sätt värna om rättvisa och upprättelse, integration och inkludering, miljö och klimat; gestalta kärlekens evangelium.

Kommer ni ihåg filmen *Tillsammans* och dess, i mitt tycke mer eftertänksamma, uppföljare som kom häromåret. Den första filmen som alltså speglar tidsandan på 70-talet, med batikkläder, frigjord nakenhet, grödor i lådor, kollektiv och blomhandmålad folkvagnsbuss såg jag på vår internationella filmklubb i Liverpool 2004, och tro mig, av alla dessa f d aupairer, som kom till England på 60-talet,

och deras nu äldre män, och ungdomar rån universiteten i Liverpool och Manchester, yrkesarbetande finskor och norrmän – så var det bara jag som skrattade på rätt ställe. För jag skrattade åt det som filmen beskrev och kritiserade, nämligen den svenska in absurda drivna Tillsammans-tanken. De andra, formade mer av anglosaxisk kultur skrattade åt lyteskomiken – säkert en konsekvens av ett strikt klassamhälle, och tonvis av heroiska krigstrauma som sedan länge dag för dag behövt tramsas bort.

Finns det då rester eller drag av den här Tillsammans-andan i formuleringen jag nyss läste, alltså inriktningsmåltexten i pastoralen. Ja, det finns fina underförstådda påståenden, t ex att vi inte sätter Gud på en piedestal där uppe som bara lämnat uppdraget till oss, utan som faktiskt tillsammans med oss, vilket framgår av orden att vi är Guds medskapare, tar ansvar i det lokala samhället och globala samtidsfrågor. Det är mycket bra – och det är så vi känner det, och ber att det ska få förbli – men, svårigheten med samverkansutgångspunkten är att den kan vara svår att kommunicera till människor som inte tror, och för den skull också till människor som tror på Gud på ett annat sätt, t ex har en tuffare, hårdare, eller för den delen mer ödesstyrd gudstro eller sekulärt utformad sådan grundsyn på tillvaron.

Det djupare eller i alla fall andra problemet med formuleringen är att verbet samverka kan syfta på att vi samverkar med Gud och med aktörer i det lokala och globala sammanhanget. Eftersom det redan står att vi är medskapare med Gud menar jag att det rimligaste är att tolka det som att ordet samverka här avser att beskriva hur vi arbetar tillsammans med alla de aktörer som liksom vi tar "ansvar i det lokala samhället och globala samtidsfrågor – och på så sätt" värnar "om rättvisa och upprättelse, integration och inkludering, miljö och klimat;" gestaltar "kärlekens evangelium."

Inom parentes sagt, innan jag som avslutning, förtydligar på vilket sätt jag har problem med denna formulering vill jag anknyta till det jag nyss nämnde om risken med ordet "omsätta". Ordet "gestalta" kan bidra till missuppfattningen att evangeliet är teorin, och diakonin blir praktiken. För att säga det rakt ut: På samma sätt som liturgi är liturgi och inte kan gestaltas, vilket ju är en ordvändning som smugit sig in i vårt språkbruk och nog också gör något med vårt gudsmöte, så kan väl evangeliet varken omsättas eller gestaltas till diakoni, för evangeliet är diakoni, och diakoni är evangeliet.

Avslutning

Nu något om varför jag ser det som problematiskt med detta att kyrkan "samverkar" med lokala aktörer och i globala frågor (som i sig är en onödig och begränsande uppdelning. Men, tro nu, för Guds skull, inte att jag är mot samverkan, eller det sätt som ni bedriver diakoni på. Vad jag däremot vill göra är att peka på riskerna med att samhällets aktörer utnyttjar vår samverkansapproach till att skyffla över uppgifter på kyrkan, alltså alltmer av allt som det finns lagar kring att kommun och stat ska ombesörja, kort sagt människors lagstadgade rättigheter.

Skyffla över, hänvisa till oss, parasitera på vår vilja att lindra den nöd vi bevittnar – och får väldigt nära kännedom om. Samverkan blir en bro, på vilken de andra låter uppgifter, åtaganden, förvandlas från att vara rättigheter bli gåvor, ibland med välgörenhetsskimmer, som religiösa samfund, och Svenska kyrkan, och civilsamhället, organisationer som Röda Korset, Rädda barnen och många, många andra möter upp med. Svenska kyrkan, och då framför allt genom dess diakoni samverkas ihop med samhället och bär till slut inte bara samhällets lagstadgade uppgifter, utan också den samvetsskuld som egentligen är någon helt annans, ytterst folkets, via politikerna.

Det är väl inte så farligt. Han Lillö överdriver alltid! Gör jag, eller har jag bara tittat på vår tid lite från sidan och sett något som jag självklart vet sedan år stått klart för er, och invariant, paradoxalt och svårt, för att det är svårt.

Hur kommunicerar vi internt och externt att samverkan aldrig får bli den avgrund som sänker oss, förlamar oss och gör att den energi och frimodighet som behövs för det ni skriver under profetisk diakoni, kvävs. Så här står det i stycket om profetisk diakoni:

En del av det diakonala uppdraget är att, i särskilda situationer eller tider, ge en röst åt grupper som, tillfälligt eller långvarigt, befinner sig i en utsatt livssituation – och som därför inte själva har kraft att göra sin röst hörd.

Syftet är att göra allmänheten, myndigheter och politiker uppmärksamma på någon brist i samhällssystemet.

Att vara en profetisk röst kan innebära att till exempel skriva en insändare eller artikel, att låta intervjuas för radio/TV, att utmana politiska beslut, föra samtal med vård och omsorg.

Jag undrar om profeten Jesaja hade känt igen sig i dessa snälla formuleringar och om han faktiskt inte hade bytt ut ordet "särskilda" till "utbredda" situationer, tagit bort ordet "tillfälligt" och lagt till "har fråntagits möjligheten" i meningen "göra sin röst hörd." Jesaja hade nog dessutom frågat varför det står "någon" brist när det kunde stått "alla brister" i samhällssystemet.

Tack för att ni lyssnade – nu släpper jag er lösa för samtalet.

Kristian Lillö